

Przedsiębiorczość uchodźców i adaptacja społeczno-gospodarcza: przypadek Ukraińców w aglomeracji krakowskiej

Ukraińcy to obecnie najliczniejsza grupa imigrantów zarobkowych w Polsce, których łączna populacja szacowana jest na ok. 1,3 mln przed wojną na Ukrainie (2022). Co zaskakujące, pomimo dużej skali imigracji zarobkowej w latach 2015-2021, która koncentrowała się głównie w największych polskich miastach, takich jak Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań i inne, diaspora ukraińska pozostaje stosunkowo rozproszona w przestrzeni miejskiej: jak dotąd istnieją słabe dowody na tworzenie się okręgów etnicznych. Co więcej, jeśli chodzi o przedsiębiorców ukraińskich, większość z nich funkcjonuje na głównym rynku, konkurując z lokalnymi rodzimymi przedsiębiorcami: gospodarka enklawy etnicznej, która służyłaby głównie potrzebom innych Ukraińców, była – do 2022 r. – słabo rozwinięta.

Nowy dramatyczny kryzys humanitarny spowodowany rosyjską inwazją na Ukrainę otwiera kolejny rozdział w badaniach nad przedsiębiorczością uchodźców i imigrantów. Obecnie (13 maja 2022 r.) ok. 6,1 mln Ukraińców zostało zmuszonych do opuszczenia swojej ojczyzny, większość z nich (ok. 3,3 mln) udała się do Polski. Ponieważ jednak napływ uchodźców do Polski jest zjawiskiem bardzo nowym, niewiele wiemy na temat społeczno-ekonomicznej adaptacji uchodźców w kraju przyjmującym oraz krótkoterminowych taktyk przetrwania i – być może – długoterminowych strategii radzenia sobie przez te osoby. Niniejszy projekt badawczy ma na celu wypełnienie luki badawczej w tym temacie poprzez analizę przedsiębiorczości uchodźczej Ukraińców zamieszkujących miasto Kraków i aglomerację krakowską. Analizujemy przedsiębiorczość jako element procesu adaptacji społeczno-gospodarczej jednostki. Dlatego w naszej analizie koncentrujemy się nie tylko na dobrze rozwiniętych przedsiębiorstwach, ale także na intencjach przedsiębiorczych, projektowaniu i rozwoju modelu biznesowego oraz roli, jaką przedsiębiorstwo odgrywa w uczynieniu życia uchodźcy i jego rodziny w nowym środowisku bardziej znaczący. Interesuje nas również wpływ przedsiębiorczości uchodźczej na rodzinę uchodźców (transnarodową): tę znajdującą się w Polsce, ale także w innych destynacjach, a także tych, którzy pozostali na Ukrainie. Wreszcie, chcemy lepiej zrozumieć, czy przedsiębiorczość jest tylko elementem krótkoterminowej taktyki przetrwania, kiedy uchodźcy zamierzają wykorzystać model biznesowy przez krótki okres czasu, czy może ewoluować w bardziej długofalową strategię adaptacji, w tym ekspansji do kraju lub planów przeniesienia dotychczasowego modelu biznesowego na Ukrainę po zakończeniu wojny.

Niniejszy projekt badawczy ma na celu odpowiedź na następujące pytania badawcze:

- 1) Czy szybki napływ uchodźców przyczynił się do rozwoju gospodarki enklawy etnicznej w Krakowie?
- 2) Jak wojna wpływa na transnarodowy wymiar ukraińskiego biznesu (relacje z UA na Ukrainie, ale także z diasporą UA w innych krajach (Niemcy, Hiszpania, Włochy itp.)
- 3) Czym przedsiębiorstwa uchodźcze różnią się od przedsiębiorstw finansowanych przez migrantów zarobkowych z Ukrainy?
- 4) Jakie czynniki decydują o wyborze rynku wśród przedsiębiorców-uchodźców? Jakie firmy działają w enklawie etnicznej, a jakie na rynku głównego nurtu?
- 5) Czy przedsiębiorczość uchodźców jest unikalnym modelem ekonomicznej egzystencji dla właścicieli firm? Jeśli nie, to jakie modele komplementarności istnieją (np. życie z oszczędności/utrzymanie ze świadczeń socjalnych, praca najemna)?

Dane do analizy empirycznej zostaną połączone panelem jakościowym, czyli kolejnymi seriami wywiadów pogłębionych przeprowadzanych z przedsiębiorcami będącymi uchodźcami co 6 miesięcy (łącznie 5 fal), uzupełnionych wywiadami zogniskowanymi grupowymi oraz wywiadami częściowo ustrukturyzowanymi z ekspertami i odpowiednimi interesariuszami. Oczekujemy, że wyniki tego badania pogłębią rozumienie przedsiębiorczości uchodźców, ponieważ dodają perspektywę nowego kraju docelowego (Polski) i integrują relacje między dawnymi społecznościami diaspory (imigranci zarobkowi z Ukrainy) a nowymi społecznościami uchodźców w miejscu docelowym.